

Uffeci communal Lumnezia / Gemeindeamt Lumnezia

Canzlia communal / Gemeindekanzlei

7144 Vella

Tel 081 920 60 00

Fax 081 920 60 18

e-mail: info@lumnezia.ch

www.lumnezia.ch

PROTOCOL RADUNONZA COMUNALA LUMNEZIA 14 DA DECEMBER 2018

2018/04

14 DA DECEMBER 2018
CANZLIA COMUNALA LUMNEZIA
Palus 32D, 7144 Vella

Tractandas

1.	Avertura ed elecziun dils dumbravuschs.....	2
2.	Protocol radunonza communal 05 d'october 2018 (2018/03).....	2
3.	Preventiv dil quen annual 2019.....	2
	1) Quen economic cun ils cuosts ed il recav.....	3
	2) Quen d'investiziun cun las expensas e las entradas	3
4.	Fixar il pei da taglia sin las entradas e sin la facultad 2019.....	5
5.	Project via Puzzatsch - Parvalsauns a Vrin.....	6
	Concessiun d'in credit supplementar da CHF 204'000 per la sanaziun dalla via Puzzatsch – Parvalsauns	6
6.	Appropaziun dalla cunvegna per l'utilisaziun dall'energia restonta per las vischnaucas da concessiun dalla Corporaziun dallas vischnaucas da concessiun dalla KWZ AG (KOKWZ).....	7
	1) Midada dil contract da participaziun dis 19 da mars 2008	7
	2) Cunvegrientscha per la valeta restonta dils implonts dalla OEZ	9
7.	Baghetg da pumpiers a Vattiz, Degen	11
	1) Approbaziun dil project.....	11
	2) Concessiun dil credit da CHF 1'950'000	11
8.	Varia.....	14

Protocol dalla radunonza communal Lumnezia (2018/04)

Datum: Venderdis, ils 14 da december 2018
 Liug: Halla plurivalenta dalla casa da scola Sutvitg 28E, 7144 Vella
 Cuoz: 20:00 – 21.45 uras
 Presents: 77 votantas e votants
 Parsura: Duri Blumenthal, president communal
 Actuar: Marcus Cavegn, canzlist communal

Tractandas

1. Avertura ed elecziun dils dumbravuschs

Il president communal Duri Blumenthal arva la radunonza communal fagend beinvegni als presents. El constatescha, che la radunonza communal ei vegnida convocada ad uras conform allas determinaziuns digl artechel 44 ella constituziun dalla vischnaunca Lumnezia, aschia che la radunonza ei cumpetenta da prender conclus.

La radunonza communal approbescha la gliesta da tractandas dils 28 da november 2018 presentada dalla suprastonza communal.

Seschau perstgisar han:

- Curdin Capeder, schef departament communal per turissem e svilup dall'economia;
- Gioni Capaul, schef departament communal per fatgs da baghegiar;
- Martin Rupp, schef departament communal per cultura;
- Marcus Caduff, cusseglier guvernativ elegiu;
- Gian Derungs, deputau el Cussegl grond

La radunonza elegia dus dumbravuschs:

- Gian Reto Derungs-Blumenthal, Cumbel
- Ueli Caduff-Riedi, Morissen

2. Protocol radunonza communal 05 d'october 2018 (2018/03)

Il protocol dalla davosa radunonza communal dils 05 d'october 2018 ei staus exponius ella canzia communal e silla pagina d'internet dalla vischnaunca duront 30 gis.

Il president communal Duri Blumenthal constatescha, ch'igl ei buca vegniu inoltrau recuors en scret aschia ch'il protocol dalla davosa radunonza communal dils 05 d'october 2018 (2018/03) vala sco approbaus tenor art. 34 dalla constituziun dalla vischnaunca Lumnezia.

3. Preventiv dil quen annual 2019

Introducziun

- a. Per la gestiun da finanzas valan las determinaziuns dalla constituziun communal e specialmein era l'ordinaziun cantunala da finanzas per las vischnauncas, relaschada dalla regenza ils 25 da settember 2012, entrada en vigur igl 01. da december 2012. Tenor quel cuntegn il budget ils cuosts ed ils recavs el quen economic, sco era las expensas e las entradas el quen d'investiziun
- b. Il plan da contos corrispunda al model harmonisau da contabilitad 2 (MHC2). Quel lubescha buca da far amortisaziuns supplementaras, aschia ch'igl ei buca pusseivel d'incrementar reservas tgeuas.
- c. Il preventiv dil quen annual 2019 ei vegnius elavuraus sin basa digl onn precedent cun risguardar las midadas.
- d. Il preventiv dil quen d'investiziun ei era d'approbar. Ei drova denton aunc mintgamai in credit da project, sche la summa survarga las cumpetenzas finanzialas dalla suprastonza communal.

- e. La cumissiun da gestiun ha buca da far menziuns. Ella ha giu endamen ordavon cun la suprastonza communal e las adattaziuns ein vegnidas fatgas.
- f. Il president communal presenta summaricamein il quen economic ed il quen d'investiziun.

1) Quen economic cun ils cuosts ed il recav

Presentaziun e proposta

La suprastonza communal presenta il preventiv dil quen economic 2019 e propona d'approbar quel.

Cuosts totals	CHF 14'975'010.00
Recav total	CHF 15'195'789.00
Surpli da recav (gudogn)	CHF 220'779.00
L'atgna finanziaziun (cashflow) ei calculada cun	CHF 1'265'634.00

Vegnus risguardaus ei in pei da taglia sin las entradas e la facultad da 105 % dalla taglia cantunala sempli sin entrada e facultad. In sbassament dil pei da taglia ei buca prevedius per saver financiar las investiziuns prevedidas a liung vesta. Applicaus vegn il model da contabilitad harmonisau 2 – MCH2.

Tenor MCH2 ein las amortisaziun supplementaras buca admissiblas pli per investiziuns novas. Las amortisaziuns ordinarias succedan tenor ina tabella ch'il cantun fixescha.

La cumissiun da gestiun recamonda d'approbar il preventiv pil quen economic 2019.

Conclus

La radunonza communal approbescha il preventiv da quen 2019 tenor proposta dalla suprastonza communal, che vegn era purtada dalla cumissiun da gestiun, cun cuosts da CHF 14'975'010 ed in recav da CHF 15'195'789, che resulta en in surpli da recav da CHF 220'779. Ella conceda cheutras il credit necessari per il quen economic.

2) Quen d'investiziun cun las expensas e las entradas

Presentaziun e proposta

La suprastonza communal presenta il preventiv dil quen dallas investiziuns prevedidas igl onn 2019. Naven digl onn 2018 vegnan las immobiglias dalla facultad finanziaria buca rapportadas pli el quen d'investiziun, las investiziuns vegnan cudischadas sur l'immobiglia ella bilanza.

Quen d'investiziun (tenor secturs da survetsch)	Preventiv 2018	
	Expensas	Entradas
0 ADMINISTRAZIUN GENERALA	200'000.00	0.00
0291 IMMOBILIAS DALLA FACULTAD ADMINISTRATIVA	200'000.00	0.00
Sanaziun scaldament center communal (Degen)	200'000.00	
1 SEGIRTAD PUBLICA	1'300'000.00	78'000.00
1500 PUMPIERS	1'300'000.00	0.00
Baghetg da pumpiers a Vattiz, 1. etappa (Degen)	1'300'000.00	
1610 DEFENSIUN MILITARA	0.00	78'000.00
Sanaziun stan tir da catscha Bual, pegliaballas (Vella)	0.00	78'000.00
2 SCOLAZIUN E FORMAZIUN	750'000.00	0.00
2170 BAGHETGS DA SCOLA	750'000.00	0.00
Sanaziun casa da scola Sutvitg, 2. etappa (Vella)	750'000.00	

3	CULTURA E TEMPS LIBER	130'000.00	0.00
2170	<i>BIBLIOTECA LUMNEZIA</i>	130'000.00	0.00
	Sanaziun casa Palius per localitads biblioteca (Vella)	130'000.00	
6	TRAFFIC	1'767'000.00	481'900.00
6150	<i>VIAS COMMUNALAS</i>	1'517'000.00	481'900.00
	Aertura quartier Bual, 2. etappa (Vella)	70'000.00	109'300.00
	Fermada da posta e passapei Valgronda (Cumbel)	396'000.00	119'000.00
	Parcadis Parvalsauns (Vrin)	50'000.00	
	Parcadis Bual (Vella)	50'000.00	
	Aertura quartier Bual (Morissen)	260'000.00	209'600.00
	Remplazzament illuminaziun da vias LED	100'000.00	
	Aertura quartier Lorta (Suraua)	10'000.00	
	Via Sutvitg (Vella)	55'000.00	44'000.00
	Via Sut Basalgia (Vignogn)	150'000.00	
	Cuvrida via Bual, via da quartier sut (Morissen)	136'000.00	
	Sanaziun via Bual, via access al quartier sura (Morissen)	240'000.00	
6190	<i>MENASCHI TECNIC</i>	250'000.00	0.00
	Remplazzament vehichels communals	250'000.00	
7	AMBIENT E PLANISAZIUN	2'714'500.00	200'000.00
7101	<i>PROVEDIMENT D'AUA</i>	1'734'000.00	100'000.00
	Sanaziun tumbin Sum Val (Morissen)	40'000.00	
	Sanaziun aquaduct Lumbrein-vitg	120'000.00	
	Provediment d'aua uclauns Lumbrein (1. etappa)	900'000.00	
	Lingias d'aua quartier Bual (Vella)	20'000.00	
	Lingias d'aua quartier Bual (Morissen)	89'000.00	
	Dislocaziun lingias aua en via cantunala (Vrin)	20'000.00	
	Pilotadi central pil provediment d'aua (1. etappa)	545'000.00	
	Taxa da colligiazion aquaduct		100'000.00
7200	<i>DISMESSA E PURIFICAZIUN DALL'AUA GENERALA</i>	275'000.00	0.00
	Tualetta publica Vignogn	50'000.00	
	Tualetta publica Lumbrein	145'000.00	
	Tualetta publica Parvalsauns (Vrin)	80'000.00	
7201	<i>DISMESSA E PURIFICAZIUN DALL'AUA</i>	705'500.00	100'000.00
	Separaziun auas piarsas Vella	100'000.00	
	Canalisaziun Valgronda (Cumbel)	11'000.00	
	Separaziun auas piarsas Degen	160'000.00	
	Separaziun auas piarsas Morissen	15'000.00	
	Lingias da canalisaziun quartier Bual (Vella)	18'500.00	
	Lingias da canalisaziun quartier Bual (Morissen)	130'000.00	
	Dislocaziun lingias canalisaziun en via cantunala (Vrin)	71'000.00	
	Sanaziun serenera Cumbel/Morissen	200'000.00	
	Taxa da colligiazion canalisaziun/serenera		100'000.00

8	ECONOMIA PUBBLICA	2'128'000.00	1'051'000.00
8120	MEGLIERAZIUNS DA STRUCTURA	1'193'000.00	940'000.00
	Sanaziun ovra da meglieraziun Surcasti (Suraua)	100'000.00	520'000.00
	Sanaziun ovra da meglieraziun Davos Munts - Patiarm	100'000.00	
	Via Schlareins – Bars (Lumbrein, Vignogn)	250'000.00	
	Via Puzzatsch – Parvalsauns (Vrin)	743'000.00	420'000.00
8200	ECONOMIA FORESTALA	50'000.00	
	Via colligizium Surcasti – Silgin (Suraua, Lumbrein)	50'000.00	
8400	TURISSEM	885'000.00	111'000.00
	Extensium rutas da bike	40'000.00	
	Senda Bike Marathon	200'000.00	
	Senda da viandar Péz Mundaun – Péz Sezner, 1. etappa	245'000.00	
	Pumptrack per velos a Davos Munts (Degen)	120'000.00	
	Punt da sugas Greina, adattaziun senda (Vrin)	0.00	66'000.00
	Plaz da tennis Vella	180'000.00	45'000.00
	Sanaziun baghetgs vegls Davos Munts (Degen)	100'000.00	
	Expensas quen d'investizium	8'989'500.00	
	Entradas quen d'investizium		1'810'900.00
	Surpli d'expensas quen d'investizium		7'178'600.00

Discussiun

En in votum vegn dumandau sclariment tier il project per ina tualetta publica a Lumbrein cun ina investizium prevedida da CHF 145'000. La suprastanza communal duessi trer en consideraziun la varianta da realisar la tualetta publica egl areal dalla casa da scola. Leu sesanfli la piazza da giug per affons, ch'ei era in liug da sentupada pils geniturs u responsabels dils affons. La tualetta fussi pli datier che quella prevedida el center dil vitg e la vischnaunca savessi spargnar cuosts.

Il president communal fa attents che la tualetta publica prevedida fussi d'avantatg per tals che van en baselgia, demai ch'ella sesanflass ella vischinonza. In project concret ei gia avon maun, denton sa quel vegnir reponderaus. Per saver duvrrar las tualettas en casa da scola stuess quella star aviarta. En quei cass stuess ins saver evitar che la glied va per l'entira casa da scola entuorn.

Conclus

La radunonza communal approbescha il preventiv per il quen d'investizium 2019 cun gronda maioritad ed ina abstenziun. Prevedidas ein expensas da CHF 8'989'500 ed entradas da CHF 1'810'900, aschia ch'ei seresulta in surpli d'expensas da CHF 7'178'600.

4. Fixar il pei da taglia sin las entradas e sin la facultad 2019

Proposta

La suprastanza communal propona in pei da taglia da 105 % dalla taglia cantunala semplia sin entrada e facultad per igl onn 2019. En vesta dallas investiziuns prevedidas duei la vischnaunca saver mantener la habilitad d'agir. Ei fuss buca prudent da sbassar il pei da taglia sin fundament d'in preventiv che muossa in bien resultat el quen economic e stuer alzar il pei da taglia cuort suenter per saver far las investiziuns necessarias.

La cumissiun da gestiun propona medemamein da star sil pei da taglia actual per che la vischnaunca sappi far las investiziuns.

Damondas e discussiun

La damonda, schebein l'ulivaziun intercomunala da finanzas vegnessi reducida, sch'il pei da taglia vegn sbassaus, sa vegnir negada. Tenor la lescha davart l'ulivaziun da finanzas el cantun Grischun dat ei in'ulitaziun da resursas ed in'ulivaziun da grevezias. Ina reducziun dil pei da taglia ha buca influenza sin l'ulivaziun da finanzas.

Tenor meini da singuls fuss ei pusseivel da sbassar il pei da taglia. La vischnaunca stat en concorrenza cun autras vischnauncas ella regiun ed ei detti giuvens che mondien a Glion a star pervia dil pei da taglia pli bass. Laax hagi in pei da taglia da 58 %, Ilanz/Glion da 100 %. Perquei duessi il pei da taglia vegnir sbassaus sin 100 % ni 95 %.

Il president communal fa attents che la vischnaunca Ilanz/Glion emprova senza success d'alzar il pei da taglia per saver stabilisar las finanzas. Igl ei da preferir da pagar dapli taglia per saver investir. A Glion ed a Laax ein ils tscheins per las habitaziuns pli aultas. Egl effect pagan ils giuvens leu pli pauc taglia mo dapli tscheins per la habitaziun, aschia che las differenzas s'uliveschan. La vischnaunca da Laax ei ella gruppa da forza da finanzas 1 e sesanfla en in'otra ligia cun la quala la vischnaunca da Lumnezia sa buca concuorer.

Dus ulteriurs votums sustegnan la proposta da ponderar ina reducziun dil pei da taglia, inagada perquei che la vischnaunca da Lumnezia profitescha dall'ulivaziun intercomunala da finanzas e per l'otra per vegnir encunter als giuvens ed a quels che vegnan en Lumnezia a star.

Il president communal replica che las investiziuns vegnan a pitir quei che ha in effect negativ sin las plazzas da lavur ella val.

Conclus

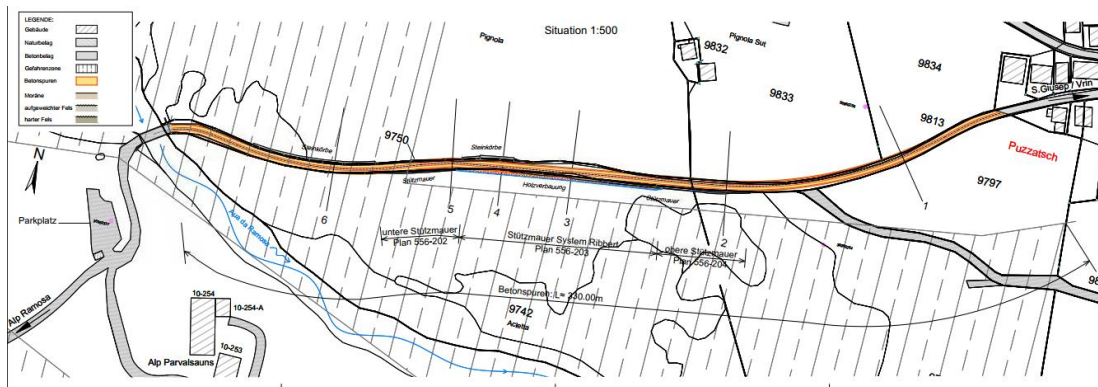
La radunonza communal decida cun gronda maioritad, senza cuntravusch e cun in'abstenziun da schar il pei da taglia communal per entrada e facultad tuttina sco igl onn 2018. Per igl onn 2019 vala in pei da taglia da 105 % dalla taglia cantunala semplia sin entrada e facultad.

5. Project via Puzsatsch - Parvalsauns a Vrin

Concessiun d'in credit supplementar da CHF 204'000 per la sanaziun dalla via Puzsatsch – Parvalsauns

Situaziun iniziala

- 1) Ils 16 da mars 2018 veva la radunonza communal decidu d'approbar il project via e parcadi Puzsatsch - Parvalsauns a Vrin e da conceder ils dus credits.
  - CHF 566'000 per la sanaziun dalla via Puzsatsch - Parvalsauns
  - CHF 200'000 pigl engrondiment parcadi e per ina tualetta publica a Parvalsauns
- 2) Il zercladur 2018 ein vegnidas fatgas sondaschas da terren. Tenor giudicament dil geolog eisi necessari da segirar la via da Puzsatsch – Parvalsauns cun ancras pli liungas cun quei che la consistenza dil grep ei buca ferma.
- 3) Sin fundament dils resultats dallas sondaschas ha igl inschignier Ciril Collenberg adattau il project ed ha fatg ina nova calculaziun da cuosts. Ils cuosts per las ancras vegnan quintai cun CHF 412'830.00 enstagl dalla summa da CHF 250'735.00 ch'era prevedida per segiar il scavament e francar cun ancras. Il planisader ha mess ensemen ils cuosts sin basa da prezis directivs. Il preventiv da cuosts cuntegn da niev ina summa da CHF 770'000.00 enstagl da CHF 566'000.00
- 4) La via da Puzsatsch – Parvalsauns cumpeglia ina lunghezia da 330 m. La sanaziun dalla via custass pia varga 2'300 francs per meter current sin fundament dil project revediu. Ella vegn duvrada pigl access allas alps da Parvalsauns, Ramosa e Diesrut ed in pèr cuolms giu sper l'aua da Diesrut. Tenor oppiniun dalla suprastonza communal duessen ils cuosts da sanaziun restar en ina relaziun acceptabla cul nez.

- 5) La finanziaziun dils cuosts dil project oriund era prevedida cun agens mieds senza contribuziuns da cantun e confederaziun. Igl uffeci d'agricultura e geoinformaziun dil Grischun, secziun meglieraziun da structuraz, ei da principi prompts da subvenziunar il project e da risguardar quel el program da lavur 2019. Tals projects per sanaziuns da vias vegnan susteni cun contribuziuns cantunalas da 32 % e federalas da 33 % dils cuosts imputabels. Tgei cuosts che vegnan risguardai ei aunc buca vegniu decidiu. En mintga cass vonzan dameins cuosts per la vischnaunca che prevedi per la realisaziun dil project ch'ei vegnius approbaus ils 16 da mars 2018.
- 6) Il project engrondiment parcadi e tualetta publica a Parvalsauns sto vegnir redimensiunau, essend ch'ei ha dau protestas d'organisaziuns per la protecziun dil ambient encunter la damonda da baghegiar. El vegn perquei a custar dameins.

Proposta

La suprastanza communal propona da conceder in credit supplementar da CHF 204'000.00 per la realisaziun dil project da sanar la via Puzzatsch – Parvalsauns.

Decisiun

La radunonza communal decida cun gronda majoritad, ina cuntravusch e senza abstenziuns da conceder in credit supplementar da CHF 204'000 per la sanaziun dalla via Puzzatsch – Parvalsauns.

6. Appropaziun dalla cunvegna per l'utilisaziun dall'energia restonta per las vischnauncas da concessiun dalla Corporaziun dallas vischnauncas da concessiun dalla KWZ AG (KOKWZ)

Situaziun inziala

1) Midada dil contract da participaziun dis 19 da mars 2008

L'Ovra Electrica Zervreila SA (O EZ) cun sedia a Val ei vegnida fundada ils 17 da matg 1952 sco societad cooperativa da treis societads per la producziun d'energia electrica. Entochen ils 30 da settember 2008 eran partecipadas vid il capital d'acziun dalla OEZ la SN (Sernf-Niedererbach Energie AG) cun 40 %, la ATEL (Aare - Tessin AG d'electricitad, niev Alpiq AG) cun 30 % e la NOK (Ovra electrica dalla Svizra dil nord – ost, niev Axpo Power AG) cun 30 %.

Tenor las concessiuns pil dretg d'aua dils onns 1946 respectivamein 1949 vevan las vischnauncas da concessiun il dretg da cumprar anavos ils implonts dalla OEZ. Sche las vischnauncas havessen buca fatg diever da quei dretg enteifer 60 onns dapi che la concessiun ei vegnida approbada dalla regenza dil cantun Grischun, fuss quel vegnius transferius al cantun.

Denton han las vischnauncas participadas ed il cantun Grischun decidiu igl onn 2003 da desister d'exercitar il dretg da recumpra ed han fatg ina convegnoientscha d'accumodament cun la OEZ. Tenor quella convegnoientscha han las vischnauncas da concessiun ed il cantun Grischun survegniu ina indemnisaziun sco era ina participaziun finanziaria ed energetica vid l'OEZ, senza stuer dar indemnisaziuns.

Suenter la renunzia al dretg da recumpra han las 22 vischnauncas da concessiun, ch'eran reunidas da gliez temps ella "Corporaziun dallas vischnauncas da concessiun dall'Ovra Electrica Zervreila SA" (KOKWZ), ed il cantun Grischun survegniu ina participaziun da 28 % vid il capital d'aczijs. Da quei capital ei reservada ina cumpart da 55 % per las vischnauncas e 45 % per il cantun. Denter las vischnauncas da concessiun ei vegnida dividida la participaziun tenor las cumparts dil tscheins d'aua da mintgina.

La participaziun ha entschiet igl 1. d'october 2008. La valeta dalla participaziun dallas vischnaunca e dil cantun munta a nominal 14 milliuns francs sin basa dil capital d'aczijs. Las vischnauncas ed il cantun Grischun han retschert ultra da quei ina indemnisaziun fixa da 700'000 francs ad onn (5 % da 14 milliuns francs) el temps denter igl 1. d'october 2008 ed ils 30 da settember 2018. Silsuenter vegn la dividenda distribuida conform alla lescha ed allas statutas tenor la participaziun ed il capital d'aczijs.

Ultra dalla participaziun finanziaria vid il capital d'aczijs dalla OEZ han las vischnauncas ed il cantun il dretg da retrer ina cumpart da 28 % dall'energia annuala. Duront ils emprems 10 onns entochen igl onn 2018 han ellas cedi quell'energia alla OEZ e ses partenaris per in agio da 1 rap / kWh. Quei dat ina summa da 1,5 milliuns francs per onn. Per il temps restont dalla concessiun naven digl 01-10-2018 entochen ils 30-09-2037 sa il cantun duvra sia cumpart libramein. Las vischnauncas san duvra lur cumpart libramein ni san ceder quella alla OEZ tenor cundiziuns ch'ei da contrahar da niev naven digl 01-10-2017. Portan quell'contractivas buca in resultat, san las vischnauncas scriver ora l'energia da participaziun da quella ch'ellas han il dretg.

Per saver far valer ses interess effectivamein, ei vegniu concediu alla totalitad dallas vischnauncas da concessiun ed al cantun Grischun mintgamei in representant el cussegl administrativ dalla OEZ. Cheutras daventan las vischnauncas ed il cantun partenaris integrals dalla OEZ.

La vischnaunca da Lumnezia ha ina cumpart da 1.30 % vid la prestaziun brutto d'energia dall'ovra electrica Zervreila ed aschia vid il tscheins d'aua. La gronda part dalla participaziun dallas vischnauncas ei els mauns dalla vischnaunca da Stussavgia cun ina cumpart da 5.27 % e da Val cun 6.87 %. La cumpart restonta d'ensem 1.96 % ei els mauns dallas vischnauncas da Ilanz/Glion, Panaduz, Trin, Tumein, Sagogn, Flem e Schluain.

Il settember 2017 han entschiet las contractivas per fixar las cundiziuns per l'utilisaziun dall'energia da participaziun suenter 10 onns, sco prevediu el contrat da participaziun per ina ulteriura perioda da 10 onns. Per il cantun era prevedida ina perioda da tschun onns. Ultra da quei saveva il cantun retrer sia energia da participaziun. Priu che las vischnauncas da concessiun savessen buca secunvegnir, san ellas trer en in'offerta da tiarzs. Las societads partenarias dalla OEZ (Alpiq, Axpo, SN Energie) han denton il dretg da precumpra, il aschinumnu "last call". Tenor quel san ellas retrer l'energia per las cundiziuns dalla tiarza offerta.

Cun las societads partenarias dalla OEZ eisi vegniu stipulau, che l'energia da participaziun dallas vischnauncas e dil cantun vegni tractaus en in pachet. Ella situaziun hodierna dalla fiera offerescha denton negin la cumpra da current electric per ina perioda da diesch onns. Perquei ein ins secunvegni ad ina perioda da tschun onns.

Naven digl 01. d'october 2018 sa il cantun utilisar sia energia da participaziun libramein. Perencunter exista entochen la fin dalla concessiun igl onn 2037 il dretg da precumpra en favur dils acziunaris actuals dalla OEZ per l'energia da participaziun dallas vischnauncas da concessiun.

Ord vesta dallas vischnauncas da concessiun munta quei dretg da precumpra in disavantatg. Per tiarzs eis ei per regla pauc attractiv da far in'offerta per ina participaziun sch'ei exista in dretg da precumpra. Ultra da quei ein las vischnauncas da concessiun el disavantatg en cumparegliaziun cul cantun, damai che l'utilisaziun da lur energia da participaziun ei restrenschiada.

Per quei motiv ha la KOKWZ, representanta dallas vischnauncas da concessiun per quels fatgs (art. 2 al. 2 lit. b, c, d dils statuts dalla corporaziun) insistiu d'adattar il contract da participaziun en quei senn, che las vischnauncas da concessiun sappien esser libras d'utilisar l'energia da participaziun sco il cantun.

La OEZ e lur partenaris han approbau la proposta dalla KOKWZ pil temps naven dils 30 da settember 2023 cun la resalva dall'approbaziun dalla cunvegna per l'utilisaziun dalla valeta restonta entras tuttas vischnauncas da concessiun.

Las midadas proponidas el contract d'accumodament dils 19 da mars 2008 pertuccan oravontut la reglementaziun dall'utilisaziun dall'energia da participaziun dallas vischnauncas da concessiun. Igl art. 4.1 lit c vegn midaus. Las vischnauncas da concessiun ein obligadas mo entochen ils 30 da settember 2023, da ceder l'energia da participaziun allas societads partenarias dalla OEZ. Per quei temps ei vegniu fatg in contract tenor la reglementaziun existenta cun meglieras cundiziuns che tochen dacheu.

Naven digl 1. d'october 2023 entochen che la concessiun d'aua scada igl onn 2037 san las vischnauncas da concessiun retrer e vender cumpleinamein ni parzialmein mintgamai per tschun onns l'energia da concessiun cun surprendre proporziunalmein ils cuosts annuals. L'energia che vegn buca retratga resta allas societads partenarias dalla OEZ, che sorprendan ils cuosts annuals e pagan in agio conform alla situaziun dalla fiera. Quei agio s'accordescha als prezis cumparegliabels per energia semeglionta. Cheutras vegnan las vischnauncas da concessiun tractadas egualmein al cantun naven digl onn 2023.

La midada dil contract d'accumodament va en vigur per igl 1. d'october 2018, priu ch'il cantun e tuttas vischnauncas da concessiun approbeschan la cunvegnientscha per la valeta restonta dils implonts dalla OEZ entochen ils 30 da zercladur 2019.

2) Cunvegnientscha per la valeta restonta dils implonts dalla OEZ

Tenor art. 29 dalla Lescha davart il dretg da las auas dal chantun Grischun (LDAG) dils 12 da mars 1995 ein ils proprietaris dils implonts electrici obligai da mantener quels adina en in bien stadi ed en in stadi ch'ei habels da funcziunar. Tut ils implonts han – el rom dalla concessiun – da garantir in'utilisaziun raziunala dallas auas. Sch'il concessiunari renovescha parts digl implont ch'ei engrevegliadas dalla scadenza dalla concessiun e sch'el cumprova che las investiziuns selain buca amortisar entochen il mument dalla scadenza dalla concessiun, san las vischnauncas ed il cantun separticipeschan sin damonda allas investiziuns (art. 30 LDAG). La participaziun finanziaria vegn calculada sin fundament d'in plan da tscheins e d'amortisaziun stipulaus cun il concessiunari.

La cunvegnientscha per la valeta restonta era vegnida contrahada cun la OEZ il 2015 e deliberada ils 20 da mars 2017 dil cussegl d'administraziun dalla OEZ. En quella ei stipulada l'indemnisaziun per investiziuns da renovaziun ed era cun las consequenzas finanzialas dalla devoluziun cura che la concessiun d'aua scada. Cumpigliai ein las investiziuns ch'ei gia vegnidadas fatgas e las investiziuns prevedidas per las parts hidraulicas ed electricas digl implont. Sco investiziuns da renovaziun imputablas, ch'ei d'indemnisar tenor art. 30 LDAG, valan mo investiziuns en implonts, ch'ei

suttamessas alla devoluziun libra ordinaria allas vischnauncas ed al cantun e che vegnan fatgas el decuors dils onns 2017 – 2037. Las investiziuns planisadas per las parts electricas dils implonts ein d'indemnisar cun 70 % dalla valor reala da gliez temps. Investiziuns ch'ei vegnidas fatgas entochen ils 31 da december 2016 ein buca imputablas el senn da art.30 LDAG. Ils cuosts per il manteniment dils implonts ein era buca imputablas, cun quei ch'els proprietaris dils implonts electrici ein obligai da mantener quels tenor art. 29 LDAG.

Per las investiziuns da renovaziun buca imputablas vegn fixada la summa ch'il cantun e las vischnauncas da concessiun han da pagar sco indemnisaziun da devoluziun. Per las investiziuns fatgas entochen ils 31 da december 2016 munta l'indemnisaziun a CHF 2.3 milliuns, per las investiziuns planisadas denter 2017 – 2037 ellas parts dils implonts electrici prevesiblamein a CHF 10.4 milliuns.

L'indemnisaziun prevesibla, ch'il cantun e las vischnauncas da concessiun han da pagar per mintgamai la mesadad per la valeta restonta el senn da art. 30 LDAG per investiziuns prevedidas ella part hidraulica dils implonts cura che la concessiun scada, munta a CHF 4.0 milliuns.

L'indemnisaziun effectiva per las investiziun planisadas sedrezza tenor il rendaquen da baghegiar. Investziuns planisadas, che vegnan buca realisadas, reduceschan l'indemnisaziun effectiva proporziunalmein. Sch'ei vegn fatg ulteriuras investiziuns da renovaziun imputablas tenor art. 30 LDAG, ch'effectueschan ina valeta restonta supplementara da CHF 2.0 milliuns, ein quellas d'indemnisar el rom dalla convegnientscha per la valeta restonta.

Proposta

Damai che la convegna per la valeta restonta schai era egl interess dallas vischnauncas da concessiun, cusseglian la suprastonza e la radunonza da delegai dalla KOKWZ allas vischnauncas da concessiun d'approbar il sboz dalla convegna. La suprastonza communal propona alla radunonza communal d'approbar la midada dil contract da participaziun dils 19 da mars 2008 sco era la convegnientscha per la valeta restonta dils implonts dalla OEZ sin basa dils resultats dallas contractivas denter la OEZ e la KOKWZ.

Decisiun

La radunonza communal decida cun gronda maioritad, senza cuntravusch e cun ina abstenziun d'approbar tenor la proposta

- la midada dil contract da participaziun dils 19 da mars 2008 denter il cantun Grischun, las vischnauncas da concessiun (Panaduz, Flem, Ilanz/Glion, Lumnezia, Stussavgia, Sagognm, Schluein, Tamins, Trin, Val), e las societads partenarias dalla OEZ (Sernf-Niedererbach Energie AG, Glarus Süd / Alpiq Suisse SA, Lausanne / Axpo Power AG, Baden), tenor supplement 1 cun remplazzar ils art. 2.4, art. 4.1 lit. b e c.;
- la convegnientscha davart la valeta restonta dils implonts el mument dalla devoluziun per las investiziuns da renovaziun sin fundament dallas basas per ina convegnientscha davart la valeta restonta, la gliesta dallas investiziuns fatgas entochen ils 31-12-2016, la gliesta dallas investiziuns planisadas per parts electricas dils implonts 2017 – 2037, la gliesta dallas investiziuns planisadas per parts hidraulicas dils implonts 2017 – 2037.

7. Baghetg da pumpiers a Vattiz, Degen

- 1) **Approbaziun dil project**
- 2) **Concessiun dil credit da CHF 1'950'000**

Situaziun iniziala

- 1) Ils 05 da december 2016 ha la supastanza communal da l'incarica alla cumissiun da pumpiers da sclarir opziuns per in baghetg da pumpiers central per la Lumnezia dado. Quei ei succediu enten intercurir loghens ch'ei bein contonschibels denter Vella e Vattiz.
- 2) La cumissiun da pumpiers ha cumparegliau otg variantas.
  1. Parcella nr. 8420 Vattiz, vischinadi da Degen
  2. Parcella nr. 8165 Caplutta, Surval a Vattiz, vischinadi da Degen
  3. Parcella nr. 8087 Pastira da Rumein, Crappera dadens la Rampa, vischinadi da Degen
  4. Parcella nr. 4640 Sumsiaras, vischinadi da Vella
  5. Parcella nr. 4643 Sumsiaras, vischinadi da Vella
  6. Parcella nr. 4697 Siglinas, vischinadi da Vella
  7. Parcella nr. 8164 Resgia, Surval a Vattiz, vischinadi da Degen (variante A)
  8. Parcella nr. 8164 Resgia, Surval a Vattiz, vischinadi da Degen (variante B)
- 3) L'evaluaziun ha mussau avantatgs per la construcziun d'in baghetg da pumpiers sin la parcella nr. 8420 Vattiz. Quella parcella sesanfla ella zona per stabiliments publics ed ei en proprietad dalla vischnaunca.
- 4) La suprastanza communal ha incaricau la cuminonza da planisaders Ciril Collenberg dil biro Collenberg inschigniers S.c.r.l. da Lumbrein e Flurin Caduff dil biro Caduff Architectura da Morissen d'elavurar in preproject e preventiv da cuosts per in baghetg da pumpiers a Vattiz. Ella ha constatau, ch'ils cuosts da spazzar il baghetg nr. 9-5 ein relativamein gronds, e che quel dispona d'ina buna sostanza. El ei construius aschia, ch'igl ei pusseivel da baghegiar sisu in ulteriur baghetg. Ord quei motiv ei la cuminonza da planisaders vegnida incaricada da far ina studia per la variante da baghegiar las localitads da pumpiers sil respectivamein davos il baghetg existent. La suprastanza communal ha decidiu da perseguitar quella variante.
- 5) La cumissiun preparatorica ha decidiu d'inziar ina pintga concorrenza denter ils planisaders lumnezians sco era cun Patrick Rothmund da Trun e Claudio Arpagaus da Luven. Dils projects inoltra ha la cumissiun preferiu quel da Patrick Rothmund da Trun, damai che quel secumporti il meglier ord optica architectonica. El ei vegnius envidaus da surluvrar il project.
- 6) La calculaziun da cuosts sebase sin indicaziuns da specialists da statica, tecnica da casa, electro, etc. Il project ei vegnius redimensiunau sin in schazetg da cuosts tenor prezis d'offertas directivas da CHF 1'935'000. Quei dat cuosts da CHF 478.00 / m³. L'assicuranza d'edificis dil Grischun renconuscha cuosts da CHF 450.00 / m³. Per ils indrezs endadens sa vegnir quintau cun contribuziuns da 20 % e vid igl object sco tal da 15 % dils cuosts renconuschi.
- 7) La grondezia e la structura dil baghetg ei stau in impurtont factur ord vesta architectonica. Las proporziuns dils baghetgs d'economia agricola che stattan ella vischinonza duein vegnir surpridas. Per quei vegn il baghetg da pumpiers structuraus ein treis parts pli pigntgas ina sper l'autra, ch'ei denton colligidasi ina cun l'autra. Il program da spazi risguarda il basegns a liunga vesta e preveda plaz per quater vehichels pli gronds in sper l'auter. Prevedidas ein garderobas, duschas e tualettas per umens e per dunnas. Il baghetg ei spartgius en in sector che vegn scaldaus sin 20° C, nua che per las personas stattan, ed in sector nua ch'ils vehichels ein deponi, cun ina temperatura minimala da +5° C. Plinavon vegn pretendiu in deposit da carburont che tonscha per 24 uras.

- 8) Il scaldament ei previus cun pellets da lenna. Las preits externas duein vegnir fatgas cun in sistem dad aissas culadas che han ina grossezia da 12 cm, aschia ch'ei drova buca in'ulteriura izolaziun per saver tener la temperatura minimala per ch'ils liquids els autos schelan buc. Quei sitem sa vegnir construius cun elements prefabricai.
- 9) Da present vegn la centrala da rimnar latg el baghetg existent aunc duvrada. Ei vegn encuriu il discuors culs purs per saver eruir sche quella centrala vegn era duvrada a liunga vesta. Sche quellas localitads vegnan libras stessen ellas era aunc a disposiziun el futur per il menaschi da pumpiers.
- 10) Tenor oppiniun dalla suprastanza communal ei la concentraziun dil corp da pumpiers dalla Lumnezia dado en in liug d'avantatg per il funcziunar dils pumpiers. Il project proponiu vegn a satisfar al basegns d'organisaziun. Cheutras vegn la funcziun da protecciun e schurmetg dil pievel en cass da barschaments ed auters prighels meglierada. Il project da Patrick Rothmund corrispunda opticamein fetg bein al vitg da Vattiz malgrad la gronda cubatura da ver 3000 m³.

Proposta

La suprastanza communal propona alla radunonza communal d'approbar il project e da conceder in credit da CHF 1'935'000.

Discussiun

- 1) En num dalla cumissiun da gestiun pren Daniel Blumenthal posiziun tier il project. La cumissiun da gestiun ha studegiu il project. La necessitad ei pli che giustificada en vesta dalla situaziun en Lumnezia sura / miez. Il project sebase sin ina planisaziun a liunga vesta. Il liug ei ideals enamiez la Lumnezia e bein accessibels sper la via cantunala. Per il project ei vegnida menada atras ina concorrenza d'ideas. Il baghetg projectau ademplescha il basegns dil corp da pumpiers. La calculaziun da cuosts cuntegn ina variaziun da $\pm 10\%$. Tenor art. 42 dalla constituziun da vischnaunca ei la radunonza communal competenta da conceder credits entochen CHF 2.0 milliuns per la medema caussa. La damonda da credit da CHF 1.95 milliuns ei mo pauc sut quella limita. La cumissiun da gestiun appelescha alla suprastanza communal da far tut il pusseivel da buca survargar il credit.

Il president communal Duri Blumenthal fa valer, che la summa da CHF 1.95 milliuns ei la summa maximala da project. En quella summa ei cumprida buca mo il baghetg da pumpiers, mobein era l'adattaziun dil plaz da fermada digl auto da posta e la tualetta publica.

- 2) Rest Martin Cabalzar metta buca en damonda la necessitad dil project, sedamonda denton sche dus milliuns francs seigi buca stravagau per in baghetg relativamein sempel e sche la summa da CHF 1.95 milliuns seigi buca seresultada ord motivs tactics per buca stuer presentar la damonda da credit alla cuminonza da votants all'urna. El mument seigi la situaziun finanziaria dalla vischnaunca buna. Quella seigi dependenta digl andament ell'economia, perquei duess'ins ver adatg dallas finanzas. Plinavon vul el saver tgei che schabegia cun las localitads che vegnan libras.

Il president communal admetta ch'il baghetg cuosta bia. La dimensiun dil baghetg seigi necessaria oravontut per metter sut tetg ils vehichels da pumpiers. Il baghetg ha in grond volumen. L'assicuranza d'edificis dil Grischun renconuscha cuosts da CHF 450.00 / m³ per las subvenziuns, calculai ein cuosts da CHF 478.00 / m³, aschia che quels sesanflan el rom normal. Las localitads che vegnan libras stattan a disposiziun pil survetsch tecnic dalla vischnanca ni san vegnir affittadas.

Primus Cavegn, schef dil departament communal per immobiglias, menziunescha ch'il volumen dil baghetg seigi decisivs. Il baghetg da pumpiers ad Uors ha ina surfatscha da basa da 12 m x 12 m. Il baghetg planisau a Vattiz ha denton ina surfatscha da basa ed in volumen bia pli grond. Plinavon cuntegn el stanzas che vegnan scaldadas e la temperatura minimala da 5° C sto vegnir tenuta. Ils cuosts per installaziuns sanitaras

el baghetg ad Uors ein stai circa CHF 15'000, quellas prevedidas a Vattiz quater gadas dapli. Ina reducziun dalla dimensiun dil baghetg a Vattiz fuss buca efectiva.

Il cumandant da pumpiers Conradin Caduff explichescha che la surfatscha dil baghetg sedetti dil basegns per metter sut tetg ils vehichels. Il spazi vegni nezegiaus fetg bein. El seigi pertscharts dils gronds cuosts d'investiziun, quellas vegnien fatgas per evitar prighel per persunas ed objects.

Giovanni Degiorgi fa attents ch'ils cuosts per ina casa d'ina famiglia semovien denter CHF 800.00 – 900.00 / m³ ni dapli. Ils cuosts da CHF 478.00 / m³ per il baghetg da pumpiers corrispundien allas normas dadas e seigien en rama acceptabla.

- 3) Alexander Casanova damonda, sch'il diember prevediu da parcadis seigi sufficientes e sch'igl access seigi buns.

Il president communal replica ch'il baghetg da pumpiers ei buca directamein sper via. Avon il baghetg sesanfla il plaz da fermada digl auto da posta. Igl access als parcadis ei pusseivels senza problems. Igl ei buca pusseivel da curclar tut il maximum en seracass, denton il basegns da parcadis per ils exerchezis da pumpiers.

- 4) Pius Casanova damonda, co ei fussi da disfar il baghetg existent e far locals da pumpiers ord il local da latg ni sin quel.

Il president communal fa attents ch'ins dessi buca destruir enzatgei che sto vegnir baghegiu enzanua auter. Il baghetg sto esser aschi efficientes sco pusseivel.

- 5) Ueli Caduff damonda cons architects ch'ei separicipai, sch'ei seigi priu en mira da far in luvratori communal per l'entira vischnaunca ni in luvratori forestal.

Il president communal replica ch'in luvratori forestal vegn mai en damonda cun quei ch'il prezi per la vendita da lenna ei memia bass. Igl uaul cuosta dapli che quei ch'el porta ed ina grappa da luvrers forestals ei economicamein buca sustenibla. Las firmas privatas lavuran pli efficientamein.

La vischnaunca da Lumnezia ei fetg spatitschada e per quei purtass in luvratori communal central nuot. Igl ei da procurar ch'ils luvrers comunals ein sin viadi aschi pauc sco pusseivel e san far la lavur decentralmein. Per quei vegn in luvratori communal central buca en damonda.

Per la concorrenza d'ideas ein vegni envidai ils architects dalla vallada, il biro d'architettura Vincenz + Weishaupt da Glion sco era il biro d'architettura Spacial Design da Patrick Rothmund a Trun e Claudio Arpagaus da Luven. Deno treis han tuts getg giu.

- 6) Per Gion Adalbert Spescha ei il project memia cars. Cuosts da CHF 400.00 / m³ stuessen esser pusseivels. Per cumparegliaziun hagi la vischnaunca da Laax mo investau CHF 1.3 milliuns per in baghetg da pumpiers. El propona da presentar la damonda da credit alla cuminonza da votants all'urna sunter l'experiencescha che la vischnaunca hagi fatg cul project dil baghetg da menaschi sil plaz da recreaziun a Davos Munts. El pondereschi dad ir avon dertgira administrativa sche la summa da baghegiar survarghi CHF 2.0 milliuns ed aschia la cumpetenza finanziaria dalla radunonza communal.

Il president communal ei pertscharts dil fiasco ch'ei sedit pervia munconzas da controlla dils cuosts cul project a Davos Munts. Culs auters projects ei la vischnaunca denton setenida vid la summa da credit. En quest cass ei denton era da setener vid las determinaziuns dalla constituziun dalla vischnaunca che regla las cumpetenzas finanzialas. Sch'ins va buca d'accord cun las limitas fixadas per las cumpetenzas finanzialas duei la constituziun vegnir midada.

Primus Cavegn fa attents che las lavurs vegnan screttas ora, sch'il credit da baghegiar vegn concedius. Sch'ei vess da semussar sin fundament dallas offertas, ch'il credit ei buca sufficientes, sto la procedura vegnir interrutta e la damonda da credit sto vegnir presentada alla cuminonza da votants all'urna

- 7) Toni Arpagaus sustegn il project. La decisiun dueigi denton vegnir prida en scret, buca ch'ei mondi sco a Davos Munts.

Tenor la constituziun dalla vischnaunca vegnan las votaziuns fatgas cun maun pli. Ellas ein da far en scret, sch'ina quarta dils presents pretenda scrutini, quei ei silmeins 20 dils 77 presents.

Decisiuns

- 1) La proposta da far la votaziun en scret vegn sustenida da 6 presents. En applicaziun digl art. 38 dalla constitziun dalla vischnaunca vegn la votaziun fatga cun maun pli e buca en scret.
- 2) La radunonza communal decida cun 57 vuschs, cun 1 cuntravusch e cun 6 abstenziuns, d'approbar il project per in baghetg da pumpiers a Vattiz el vischinadi da Degen e da conceder in credit da baghegiar da CHF 1'950'000.00, tenor la proposta dalla suprastanza communal.

8. Varia

1) Illuminaziun da vias

La vischnaunca remplazza en etappas las cazzolas per l'illuminaziun dallas vias cun glisch da LED. En emprema prioritad vegnan remplazzadas las cazzolas da via per la via cantunala tras ils vitgs, silsuenter era las cazzolas per las vias communalas.

2) Finiziun

Il president communal Duri Blumenthal engrazia als convischins che han priu part dalla radunonza communal per lur preschientscha e buna collavuraziun ed envida els da prender part digl aperitiv che vegn purschius suenter la radunonza. Enviars tuts vischins drezza el buns giavischs pigl Advent, la speronza ch'els sappien festivar la fiasta da Nadal cun lur famiglia e giavischa in bien e ventireivel niev onn e schlontsch egl onn niev.

7144 Vella, ils 14 da december 2018

Il president:

Igl actuar:

Duri Blumenthal

Marcus Cavegn